

Valtuutettu Maija Kuivalaisen ynnä muiden valtuustoaloite ystävyyskaupungista Joensuulle Ukrainasta

KH 03.11.2025 § 400
1809/00.02.00.03/2024

Valtuutettu Maija Kuivalainen jätti 9.12.2024 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen ystävyyskaupungista Joensuulle Ukrainasta.

Valtuustoaloitteen olivat allekirjoittaneet myös Petteri Tahvanainen, Terhi Savolainen, Krista Mikkonen, Helmi Vanhanen, Jasmin Pyöriäinen, Mika Piironen, Anssi Jumppanen, Asseri Kinnunen, Sari Huovinen, Hannele Autti, Antti Saarelainen, Alia Dannenberg, Anni Järvinen, Jarno Pitko, Anniina Kontiokorpi, Sami Laitila, Marjatta Räty, Jari Korhonen, Outi Mara, Karita Kaita, Ville Toivanen, Tapani Nuutinen, Pekka Kukkonen, Hannu Holopainen, Henna Karhapää, Satu-Sisko Eloranta, Jenni Mainonen, Jukka Hirvonen, Timo Puustinen, Matti Ketonen, Arto Pippuri, Merja Mäkisalo-Ropponen, Anu Vehviläinen ja Timo Elo.

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 16.12.2024 lähettää asian konsernipalvelujen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus käsitteli aloitteen vastausta kokouksessaan 28.04.2025 § 166 ja kaupunginvaltuusto päätti yksimielisesti palauttaa aloitteen uudelleen valmisteltavaksi kokouksessaan 26.05.2025 § 48.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Kuntaliitto on useammassa selvityksessään käsitellyt kaupunkien ja kuntien ystävyyskaupunkitoimintaa osana kuntien kansainvälistä toimintaa. Aihetta on käsitelty mm. seuraavissa julkaisuissa:

[Suomalaiset kaupungit kansainvälisinä toimijoina | Kuntaliitto.fi](#)
[Kuntien ja maakuntien liittojen EU- ja kansainvälinen toiminta | Kuntaliitto.fi](#)

Suomalaiset kaupungit kansainvälisinä toimijoina - selvityksen (2018) mukaan:

- *' Kaupunkien kansainvälisistä yhteistyökumppaneista voi todeta, että ystävyyskaupunkisuhteet ovat selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa muuttuneet ja jonkin verran myös menettäneet merkitystään, kun taas muut esimerkiksi hankekohtaiset kahdenväliset kaupunkisuhteet sekä kaupunkien väliset verkostot näyttävät jonkin verran kasvattaneen suosiotaan.'*
- *' Niissä kaupungeissa, joissa ystävyyskaupunkisuhteiden merkitys on vähentynyt, syy on ennen kaikkea se, että ystävyyskaupunkien kanssa ei ole saatu aikaan riittävästi yhteistä asiasisältöihin ja kaupungin kehittämiseen perustuvaa yhteistyötä.'*

Kuntien ja maakuntien liittojen EU- ja kansainvälinen toiminta selvityksessä (2021) tehtyyn kyselyyn oli vastannut 36 kuntaa. Selvityksessä nousi esille mm.: *'Vastanneista kunnista 70 % arvioi ystävyyskuntatoiminnan vähentyneen, mutta suhteita ei ole irtisanottu. 15 % vastanneista kunnista arvioi toiminnan vähentyneen ja suhteita on irtisanottu. Ystävyyskuntatoiminnan vähentymisen syiksi arvioitiin mm. yhteisten tavoitteiden puuttuminen, resurssipula sekä toiminnasta saadun konkreettisen hyödyn puuttuminen.'*

Kaupunkien kansainvälinen toiminta on merkittävästi monipuolistunut ja siirtynyt entistä enemmän osaksi normaalia toimintaa ja kehitystyötä niistä ajoista, kun ystävyyskaupunki toiminta Suomessa käynnistyi ja yleistyi. Ystävyyskaupunkitoiminta on toimivaa, jos kaupungit onnistuvat saamaan aikaan molempia osapuolia tyydyttävää yhteistyötä ja kaupungeilla on yhteisiä intressejä. Intressit eivät kuitenkaan vuosien saatossa välttämättä säily samansuuntaisina. Perinteiset jäykät toimintamallit eivät enää toimi parhaalla tavalla nykyisessä kansainvälistyneessä ja muuttuvassa maailmassa. Teemapohjainen verkostoituminen ja hankekohtainen yhteistyö voi olla hedelmällisempää kuin perinteinen ystävyyskaupunkitoiminta. Muuttuvassa maailmassa verkostot elävät ja muuttuvat nopeastikin tarpeen mukaan ja yhteydenpito on helppoa digitaalisten kanavien kautta.

Kun yhteistyö perustuu konkreettisiin molempia osapuolia hyödyttäviin toimiin, toimintaan sitoudutaan ja ollaan valmiita käyttämään resursseja. Kansainvälisellä toiminnalla tulee tukea myös kaupungin strategisia tavoitteita ja tällöin toiminnan on syytä olla sisältö- ja asialähtöistä ja molempia osapuolia hyödyttävää.

Aloitteessa viitattiin Kuntaliiton kyselyyn Ukrainan tukemisesta. Kyselyyn oli vastannut 130 kuntaa. Kyselyyn vastanneista 130 kunnasta 66 % (86 kuntaa) on tukenut Ukrainaa Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen. Konkreettista tukea on annettu rahalahjoituksina, materiaalilahjoituksina ja asiantuntija-apuna. Myös Joensuun kaupunki on osallistunut rahallisesti Ukrainan tukemiseen heti Venäjän hyökkäyssodan alettua yhdessä muiden C21-kuntien kanssa (KH 28.02.2022 § 97). Joensuun kaupunki kanavoi yhteistyössä mm. Suomen valtion ja avustusjärjestöjen kanssa Ukrainalle humanitäärisenä apuna 40 000 euroa käytettäväksi raha- tai tarviketukena. Lisäksi kaupungin työelämäpalvelujen Taitamo-valmennusympäristö on tukenut sotaa paenneiden ukrainalaisten asettautumista Joensuuhun jakamalla lahjoituksena saatuja vaatteita, kodintekstiilejä ja muuta kodintavaraa. Toimintaa jatkettiin kesään 2024 saakka yhteistyössä Josnan vapaaehtoisten "Soma-mummojen" kanssa. Kun lahjoitustavarat, erityisesti ruoanlaittovälineet ja astiat, loppuivat, järjestettiin keväällä 2022 erillinen keräys yhdessä Pohjois-Karjalan Marttojen kanssa. Konkreettisen tuen lisäksi, tukea on osoitettu monin muin tavoin. Joensuun kaupunki on mm. osoittanut solidaarisuuttaan Ukrainalle liputtamalla Ukrainan lipulla valtakunnallisina ja suositeltuina liputuspäivinä sekä Ukrainan keskeisinä merkkipäivinä. Tätä käytäntöä jatketaan edelleen. Aloitteessa mainituilla 15 kunnalla (6 % vastanneista), joilla on ystävyyskuntasopimus ukrainalaisen kunnan kanssa, 11 oli solminut sopimuksen sodan syttymisen jälkeen. Valtaosa vastaajista on siis osoittanut tukensa muulla tavoin kuin ystävyyskuntatoiminnan kautta.

Kuten kysely osoitti, tuen osoittaminen Ukrainalle ja ukrainalaisille kaupungeille voi tapahtua useiden eri toimintatapojen ja kanavien kautta. Ystävyyskaupunkitoiminta on vain yksi mahdollinen kanava. Myös Joensuun kaupungin omat kokemukset tukevat edellä mainittuja näkemyksiä.

Joensuulla on viisi virallista ystävyyskaupunkia; Ruotsissa Linköping (vuodesta 1940), Islannissa Isafjordur (1948), Tanskassa Tönsberg (1948), Saksassa Hof (1970) ja Liettuassa Vilna (1970). Sen lisäksi kaupungilla on ollut vuonna 1994 solmittu yhteistyösopimus Petroskoin kanssa, mutta yhteistyö on päätynyt. Nämä sopimukset on solmittu aikana, jolloin kansainvälisten yhteyksien luominen oli huomattavasti nykyistä vaikeampaa.

Joensuu kuului aiemmin myös Mecine-verkostoon, jossa oli jäsenenä keskisuuria eurooppalaisia kaupungeja, kuten Tanskan Roskilde ja Italian Ravenna. Kaupunkiverkoston toiminta hiipui vähitellen ja se lakkautettiin vuonna 2018.

Kuten aloitteessa mainitaan perinteisiä ystävyyskuntatoiminnan muotoja ovat olleet nuoriso- ja kulttuurivaihdot, oppilaitosten ja koulujen yhteistyö. Tämän kaltainen ystävyyskaupunki toiminta ei ole ollut erityisen vilkasta kuntien välillä enää vuosien.

Parhaillaan Suomessa on käynnissä useita koulutusvientihankkeita Ukrainaan, joissa on mukana joko Opetushallitus, jokin yliopisto tai ammattikorkeakoulu. Hankkeita ovat mm. Bridge2Skills-hanke (2024–2026), Learning2gether2-hanke (2025–2028), MOTIVET4UA-hanke (2025–2027) sekä osaltaan Suomen kehitysyhteistyö. Hankkeiden tavoitteina on mm. opetuksen laadun parantaminen, ammatillisen koulutuksen modernisointi, EU-integraation tukeminen ja sodan jälkeinen jälleenrakennus. Tavoitteiden toteuttaminen Opetushallituksen ja eri oppilaitosten toimesta on erityisen kannatettavaa. Myös Itä-Suomen yliopisto maakuntaliiton rahoittamana on aloittamassa hanketta, jonka tulokset auttavat yliopistoa huomiomaan Ukraina-osaamisen tarpeita sekä kehittämään ukrainan kielen ja kulttuurin opetusta. Joensuun kaupunki edistää mielellään yhdessä alueen oppilaitosten kanssa koulutusvientiä sekä alueella jo asuvien ukrainalaisten kotoutumista.

Joensuun kaupungin ystävyyskaupunki yhteydenpito on ollut tiiveintä Hofin ja Vilnan kanssa. Hofiin ovat mm. jotkin koulut toteuttaneet oppilasvierailuja ja vaihtoa, mutta virallista ystävyyskaupunkitoimintaa Joensuun kaupungin koulutuspalvelujen kieli- ja kulttuuriryhmien opetus (KIEKU) ei ole tehnyt enää Saksan Hof:iin kauan sitten tehtyjen yhteistyöprojektien jälkeen. Koulutus- ja nuorisopalveluiden kansainvälinen toiminta tapahtuu pääasiassa Erasmus-hankkeina. Yksittäiset koulut tekevät lisäksi verkkovälitteistä yhteistyötä ja yhteydenpitoa eri puolilla maailmaa oleviin kouluihin.

Joensuun kaupungin koulutuspalvelujen kieli- ja kulttuuriryhmien opetus (KIEKU) on tehnyt jo yhteistyötä ukrainalaisten yhdistyksen, Hromadan, ja erityisesti sen puheenjohtajan, Olga Filippovan ja muiden aktiivisten toimijoiden kanssa. KIEKU on tehnyt yhteistyötä toimijoiden kanssa jo ennen yhdistyksen perustamista. Heti sodan alettua Olga Filippova koulutti joensuulaisia opettajia ja toimi myös yhteistyötahona ukrainalaisten opiskelijoiden lukiojärjestelyissä ja monissa vanhempainilloissa. Yhteistyötä aktiivien kanssa on jatkettu kolmen vuoden aikana mm. Kirsikkapuiden istuttamisessa ja muissa tapahtumissa. KIEKU on tuottanut yhteistyötahojensa kanssa ukrainalaisesta pakolaiskoirasta kertovan elokuvan, *Missä on kotisi, Winston?* sekä järjestänyt useita koulutuksia ja tapahtumia Joensuussa ja myös muualla. Olga Filippova on ollut asiantuntijajäsenenä elokuvan tekijätiimissä. Winston-elokuva ja sen tekijät kutsuttiin mm. Riikaan ja Indianapolisiin keväällä 2025 kansainvälisen Ukraina-seminaarien vieraiksi.

Ukrainan suuntaan on tehty yhteistyötä erilaisten tutkimusten ja materiaalien puitteissa mm. Harkovan yliopiston (V.N. Karazin Kharkiv National University) kanssa. Yhteistyö Harkovan kaupungin kanssa tuntuisi luontevalta myös virallisen ystävyyskaupunkitoiminnan kautta, koska tänne on paljon kontakteja tehtyjen projektien sekä mm. Olga Filippovan kautta. Venäjän rajan läheisyys ja ennen toiminut yhteiselo yhdistää myös molempia kaupunkia.

Kaupunginvaltuustossa 26.5.2025 uudelleen valmisteltavaksi palautetussa vastauksessa on kuvattu elinkeinotoiminnan kannalta keskeisiä näkökohtia ja yhteistyö esim. juuri Zhytomorin kanssa on mahdollista rakentaa ilman ystävyyskaupunkisopimustakin ja aina palvelen kummankin osapuolen tarpeita.

Edellä mainittujen lisäksi Joensuulla on myös useita muita kontakteja Ukrainan suuntaan. Heinäkuussa 2025 kaupungin ja maakuntaliiton edustajat tapasivat yhdessä muiden kumppaneiden kanssa mm. Zakarpattian alueen edustajia. Elinkeinoiminnan kannalta mahdollisia kumppanikaupunkeja alueelta voisivat olla Mukatseve ja Uzhorod. Tapaamisessa on sovittu myös seuraavasta yhteydenotosta. Eri sektoreille potentiaalisin yhteistyökumppani löytyykin todennäköisimmin jostakin muusta kuin virallisesta ystävyyskaupungista erilaisten kansainvälisten verkostojen kautta.

Luontevia yhteistyökanavia voisi olla mahdollista löytää esimerkiksi kansainvälisten ystävyysseurojen kautta. Tällöin verkostoituminen ei tapahdu vain yhden kaupungin kanssa. Joensuussa toimii useita kansainvälisiä ystävyysseuroja. Ystävyysseuratoiminnan kautta on mahdollista tutustua eri kulttuureihin matalalla

kynnyksellä ja toisaalta auttaa Suomessa olevia eri maiden kansalaisia kotoutumaan entistä paremmin. Kaupunki järjestää vuosittain tapaamisen ystävyysseurojen kanssa. Edellinen tapaaminen oli 8.1.2025. Joensuussa toimii tammikuussa 2025 rekisteröity Joensuun ukrainalaisten yhdistys Hromada ry. Seura ei vielä ollut mukana vuoden 2025 tapaamisessa.

Lisäksi ystävyysseuroja on osallistunut kaupungin järjestötapaamisiin, joita järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Tapaamisissa tiedotetaan ajankohtaisista asioista sekä keskustellaan järjestöjen ja kaupungin välisestä yhteistyöstä. Kaupunki toivoo järjestöiltä ehdotuksia teemoista, joita tapaamisissa käsitellään. Usein toistunut teema on järjestöjen välisen yhteistyön kehittäminen, jota onkin edistetty mm. hankeyhteistyönä. Kaupunki voisi selvittää ystävyysseurojen halukkuutta ja mahdollisuuksia lisätä yhteistyötä joensuulaisten järjestöjen kanssa. Mikäli ystävyysseura on rekisteröitynyt yhteisö, on sen mahdollista hakea kaupungilta avustusta toimintaan, joka edistää asukkaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja vetovoimaa.

Tuen osoittaminen Ukrainalle on tärkeää ja siihen myös Joensuulta löytyy halukkuutta. Ystävyyskaupunki-malli ei kuitenkaan ehkä ole toimivin ja molempia osapuolia parhaiten hyödyttävä tapa. Ukrainan jälleenrakentamisen tai lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen parhaiten soveltuvat kanavat löytyvät varmasti laajemmista kansallisista verkostoista sekä oppilaitosyhteistyöstä, jolloin tuen vaikuttavuus Ukrainaa ajatellen on merkittävämpää. Näihin verkostoihin Joensuun alueella toimivien tahojen kuten oppilaitosten ja yritysten auttaminen olisi erityisen hedelmällistä.

Mikäli tuen osoittaminen kuitenkin halutaan kanavoida ystävyyskaupunkitoiminnan kautta, tarjoaa kuntaliitto valmiita sopimusmalleja. Tällöin kaupungin tulee etukäteen miettiä sopimuksen keskeiset painopisteet, joihin olemme valmiita käyttämään resursseja. Sotatilanteen jatkuessa on myös syytä pohtia, missä muodossa molempia osapuolia hyödyttävää yhteistyötä on mahdollista toteuttaa.

Valmistelija: johdon asiantuntija, hyvinvointi- ja osallisuuspäällikkö, kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen koordinaattori, Taitamo-vastaava, markkinointijohtaja, elinkeino- ja kansainvälisten asioiden päällikkö sekä kansliapäällikkö

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

antaa edellä olevan vastauksena valtuutettu Maija Kuivalaisen ym. valtuustoaloitteeseen ystävyyskaupungista Joensuulle Ukrainasta ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Emilia Kangaskolkka ja Pekka Kukkonen saapuivat kokoukseen ennen asian käsittelyn aloittamista.